

Assessing the Role of Ngos in Increasing Social Resilience After the Flood Crisis (Case Study: Poldakhtar City)

Shadi Galehdar^a, Shabnam Galehdar^b, Mandana Masoudi Rad^{c*}

^a MA Students, Department of Urban Design, Faculty of Architect and Urban Design, University of Art, Esfahan, Iran

^b MA Students, Department of Urban Design, Faculty of Architect and Urban Design, University of Art, Tehran, Iran

^c PhD in Geography Urban Planning and Guest Lecturer at Urban Planning Department of Lorestan University

Received: 20 July 2022

Revised: 8 September 2022

Accepted: 12 September 2022

Abstract

Today, it is so important to investigate how to deal with natural disaster in making communities and cities resilient in all disciplines. In the natural disasters of recent years, along with government assistance, non-governmental organizations have played a very important role in bringing people back to normal life quickly and repairing the damage. The quick impact of natural disasters leads to numerous damages, that's why it is necessary to pay attention to the role of non-governmental organizations in effectively confronting people with floods. Therefore, this applied and descriptive-analytical research was conducted with the aim of assessing the situation of non-governmental organization in increasing social resilience after the flood crisis. The study population consists urbanism experts and non-governmental organizations. A total of 49 questionnaires were distributed between them. For data analysis, two sample independent t-test and path analysis of structural equations in SPSS and SmartPLS software were used. The results showed that social responsibility (0.890), trust (0.879), empowerment of individuals (0.879) scored the highest values, and educational spaces (0.663), improving the quality of the environment (0.722), and providing voluntary experiences (0.746) showed lowest scores in the face of resilience. Therefore, non-governmental organizations can be effective in increasing social resilience after future crises by creating and improving educational spaces, improving the quality of the environment and providing voluntary experiences. Moreover, the results of two sample independent t-test showed that the desired dimensions are at the desired level ($p < 0.05$). The responses of the two statistical communities of urbanism experts and non-governmental organizations in evaluating the role of non-governmental organizations in increasing social resilience after the flood crisis are the same to the variables in the response of the urbanism experts and non-governmental organizations.

Keywords: Resilience, Social Resilience, Flood Crisis, NGOs, Poldakhtar

*. Corresponding author: Mandana Masoudi rad E-mail: mandana.masoudi@gmail.com Tel: + 989166638776

How to cite this Article: Galehdar, S., Galehdar, S., Masoudi rad, M. (2023). Assessing the role of NGOs in increasing social resilience after the flood crisis (Case study: Poldakhtar city). *Journal of Geography and Environmental Hazards*, 12(2), 233-249.

doi: 10.22067/geoeh.2022.77244.1248

Journal of Geography and Environmental Hazards are fully compliant With open access mandates, by publishing its articles under Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY 4.0).

Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY 4.0)

Geography and Environmental Hazards

Volume 12, Issue 2 - Number 46, Summer 2023

<https://geoeh.um.ac.ir>

 <https://doi.org/10.22067/geoeh.2022.77244.1248>

جغرافیا و مخاطرات محیطی، سال دوازدهم، شمارهٔ چهل و ششم، تابستان ۱۴۰۲، صص ۲۴۹-۲۳۳
مقاله کاربردی

سنجش نقش سازمان‌های مردم‌نهاد در افزایش تاب‌آوری اجتماعی پس از بحران سیل (مطالعه موردی: شهرستان پلدختر)

شادی گله‌دار- دانشجوی کارشناسی ارشد طراحی شهر، گروه شهرسازی، دانشکده معماری و شهرسازی، دانشگاه هنر اصفهان
شبیم گله‌دار- دانشجوی کارشناسی ارشد طراحی شهر، گروه شهرسازی، دانشکده معماری و شهرسازی، دانشگاه هنر
ماندانا مسعودی‌راد^۱- استادیار گروه شهرسازی، دانشکده فنی، دانشگاه لرستان

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۴/۲۹ تاریخ بازنگری: ۱۴۰۱/۵/۱۷ تاریخ تصویب: ۱۴۰۱/۶/۲۱

چکیده

امروزه مطالعه و بررسی نحوه رویارویی با بحران‌های طبیعی در تاب‌آور کردن اجتماعات و شهرها در همه‌ی رشته‌ها، بیش‌ازپیش حائز اهمیت است. در بحران‌های طبیعی سال‌های اخیر، در کنار کمک‌های دولتی، سازمان‌های مردم‌نهاد نقش بسیار مهمی در بازگشت سریع‌تر مردم به حالت عادی، ترمیم و بهبود خسارت‌های وارده ایفا کرده‌اند؛ اثرگذاری سریع سوانح طبیعی خسارات متعددی را به دنبال دارد به همین دلیل توجه به نقش سازمان‌های مردم‌نهاد در مواجهه مؤثر مردم با سیل ضروری است. این پژوهش، کاربردی و از روش توصیفی- تحلیلی، با هدف سنجش وضع سازمان‌های مردم‌نهاد در افزایش تاب‌آوری اجتماعی پس از بحران سیل انجام پذیرفته است. جامعه موردپژوهش خبرگان حوزه شهرسازی و سازمان‌های مردم‌نهاد هستند، که در مجموع ۴۹ پرسشنامه بین آنان توزیع شده است. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها، از آزمون t دو نمونه‌ای مستقل و تحلیل مسیر معادلات ساختاری در نرم‌افزارهای SPSS و SmartPLS استفاده شده است. نتایج این پژوهش نشان داد که مسئولیت اجتماعی (۰/۸۹۰)، اعتماد

Email: mandana.masoudi@gmail.com

۱ نویسنده مسئول:

نحوه ارجاع به این مقاله:

گله دار، شادی، گله دار، شبیم، مسعودی راد، ماندانا. (۱۴۰۲). سنجش نقش سازمان‌های مردم نهاد در افزایش تاب‌آوری اجتماعی پس از بحران سیل (مطالعه موردی: شهرستان پلدختر). جغرافیا و مخاطرات محیطی، ۱۲(۲)، صص ۲۴۹-۲۳۳

<https://doi.org/10.22067/geoeh.2022.77244.1248>

(۰/۸۷۹)، توانمندسازی افراد (۰/۸۷۹) بیشترین و فضاهای آموزش‌دهنده (۰/۶۶۳)، ارتقاء کیفیت محیط (۰/۷۲۲) و ارائه تجارب داوطلبانه (۰/۷۴۶)، کمترین امتیاز را در مواجهه با تاب‌آوری به دست آورده‌اند؛ بنابراین سازمان‌های مردم‌نهاد با ایجاد و بهبود فضاهای آموزش‌دهنده، ارتقاء کیفیت محیط و ارائه تجارب داوطلبانه می‌توانند در افزایش تاب‌آوری اجتماعی پس از بحران‌های آتی مؤثر عمل کنند. همچنین نتایج حاصل از t دو نمونه‌ای مستقل نشان داد که ابعاد موردنظر در سطح مطلوبی ($p < 0/05$) قرار دارند. در نتیجه پاسخ دو جامعه‌ی آماری خبرگان شهرسازی و سازمان‌های مردم‌نهاد در سنجش نقش سازمان‌های مردم‌نهاد در افزایش تاب‌آوری اجتماعی پس از بحران سیل یکسان نشان داده شده است.

کلیدواژگان: تاب‌آوری، تاب‌آوری اجتماعی، بحران سیل، سازمان‌های مردم‌نهاد، پلدختر

۱- مقدمه

تشدید سیر صعودی خسارات سیل در دو دهه گذشته سبب شده که آرزوی دیرینه درباره حل قطعی مسئله سیل و رواناب‌ها جای خود را به واقع‌گرایی و درک این واقعیت دهد که همیشه نمی‌توان در مهار سیلاب‌ها موفق بود؛ بلکه باید کوشید تا پیامدهای زیان‌بار و مخرب را کاهش داد (غضنفرپور و همکاران، ۱۳۹۸). مفهوم تاب‌آوری زمانی مطرح شد که تأثیر سوانح طبیعی بر شهرها، رشد و توسعه را بسیار به عقب می‌برد و ساختاری که همچون درخت تدریجی ریشه دوانده بود و معنا گرفته بود در رویارویی با یک بحران، بسیاری از داشته‌های خود را از دست می‌داد (حسن‌خان، ۱۳۹۷). علاوه بر این تاب‌آوری اجتماعی در مقابل بحران‌ها از ظرفیت و توانایی خاصی در شهروندان و شبکه‌های اجتماعی و محلات صحبت می‌کند و عمدتاً حاصل توانمندسازی آن‌ها در مقابل بحران‌ها است (عباداله‌زاده ملکی و همکاران، ۱۳۹۶).

سازمان‌های غیردولتی به دلیل ارتباط مستمر و بی‌واسطه با جامعه، شناخت دقیق‌تری از مسائل و نیازهای جامعه دارند و از این رو می‌توان پل ارتباطی مؤثری برای انتقال نیازهای واقعی جامعه به سیاست‌گذاران باشند (رازقی و لطفی خاچکی، ۱۳۹۷). امروزه استفاده از ظرفیت سازمان‌های مردم‌نهاد در مدیریت بحران‌های طبیعی به مثابه شکلی از مشارکت شهری مطرح است. در این میان شهر پلدختر به‌عنوان یکی از آسیب‌دیده‌ترین شهرهای ایران در جریان سیل فروردین‌ماه ۱۳۹۸ به‌عنوان نمونه مورد مطالعه انتخاب گردیده است؛ زیرا بسیاری از سازمان‌های مردم‌نهاد در جریان بحران سیلاب به ایفای نقش اجتماعی خود پرداختند. لذا ضرورت دارد وضعیت تاب‌آوری اجتماعی پس از بحران در این شهر مورد سنجش و نقش سازمان‌های مردم‌نهاد به‌عنوان کم‌ترین مؤلفه‌های مؤثر بر تاب‌آوری اجتماعی مورد مطالعه قرار گیرد. از این رو هدف این پژوهش بررسی نقش مشارکت سازمان‌های مردم‌نهاد در میزان تاب‌آوری اجتماعی در جریان مخاطره سیلاب سال ۱۳۹۸ در شهر پلدختر است. در این راستا سؤال پژوهش عبارت است از: سازمان‌های مردم‌نهاد چگونه بر تاب‌آوری اجتماعی پس از بحران سیلاب شهرستان پلدختر نقش داشته‌اند؟

در این بخش به بررسی برخی از مطالعات مرتبط با موضوع پژوهش با تأکید بر نقش سازمان‌های مردم‌نهاد در تاب‌آوری اجتماعی در مواجهه با مخاطرات طبیعی پرداخته شده است. شرح مختصری از مطالعات داخلی و سپس مطالعات خارجی از گذشته تا به امروز بیان شده است.

عبدالله‌زاده ملکی و همکاران (۱۳۹۶) در پژوهش خود با عنوان سنجش و ارزیابی تاب‌آوری اجتماعی جهت مقابله با بحران‌های طبیعی، سازمان‌های مردم‌نهاد (مشارکت امدادی) را به‌عنوان زیر شاخص مؤلفه‌ی سرمایه اجتماعی معرفی نموده و ادعان داشتند که مشارکت مردمی و اعتماد و انسجام شهروندان در فرایند تاب‌آوری اجتماعی اهمیت بسیار دارد. آن‌ها معتقدند توانمندسازی افراد در قلمرو، مهارت، دانش، آگاهی و زمینه‌سازی جهت مشارکت می‌تواند افزایش تاب‌آوری اجتماعی تأثیر بسزایی داشته باشد.

بسطامی‌نیا و همکاران (۱۳۹۷) در پژوهشی، تاب‌آوری اجتماعی در مقابله با سوانح طبیعی را ارزیابی کردند. آن‌ها با بررسی در این پژوهش ۳ ضرورت را برای توجه به تاب‌آوری اجتماعی شناسایی کردند؛ ۱- توانایی‌های بازیگران اجتماعی به‌منظور مقابله و غلبه بر تمامی دشواری‌های بديهی، ۲- ظرفیت و تولدایی آن‌ها برای یادگیری از تجارب گذشته و تعدیل آن‌ها به‌منظور تحت فشار گذاشتن چالش‌های جدید در آینده (ظرفیت‌های انطباقی) و ۳- توانایی آن‌ها در ایجاد نهادهایی که رفاه فردی و نیرومندی اجتماعی پایدار در برابر بحران‌های حال و آینده (ظرفیت‌های دگرگون شونده) را پرورش می‌دهند.

میراسداللهی و همکاران (۱۳۹۹) در پژوهشی با هدف بررسی نقش مؤلفه‌های تاب‌آوری بر کاهش خسارات ناشی از سیلاب در شهر گرگان نشان داد بین همه ابعاد اجتماعی و اقتصادی با میزان تاب‌آوری شهری در مقابل سیلاب ارتباط معناداری وجود دارد و یکی از شیوه‌های مهم مشارکت اجتماعی شهروندان گرگان در زمان وقوع بحران را تقویت ارگان‌ها و سازمان‌های محلی بیان می‌کند. علاوه بر این دلیل تقویت قوه ابتکار و ابداع مردم و کاهش آسیب‌های ناشی از سیلاب را تأمین مشارکت مردم و تقویت توانمندی اقتصادی مردم بیان می‌کند. **کیخا و همکاران (۱۳۹۹)** در پژوهش خود با عنوان "تحلیل فضایی میزان برخورداری جامعه محلی از شاخص‌های اجتماعی مؤثر در تاب‌آوری در برابر مخاطرات محیطی" بیان کردند که وضعیت شاخص‌های اجتماعی مؤثر بر تاب‌آوری که شامل آشنایی و ارتباط، اعتماد، مشورت، همکاری، ماندگاری، توجه مسئولین و استفاده از تجربیات است، در حد مطلوب و قابل‌پذیرش است. در پژوهش **فیت‌پاتریک و مولی (۲۰۱۴)** با تأکید بر نقش سازمان‌های مردم‌نهاد در ساخت جامعه پایدار تاب‌آور بیان کردند که اساساً تلاش و توانایی تفکر سازمان‌های مردم‌نهاد در مورد اینکه چگونه جامعه می‌تواند خود را حمایت کند، به‌طور متفاوتی بسیار مهم است تا پس از حوادث طبیعی جامعه زودتر به حالت قبل برگردد، این را می‌توان از طریق اقدامات مهم این سازمان در مدیریت بلایا، تقسیم مسئولیت آموزش و افزایش آگاهی عمومی از

لقدامات مدیریت بلایا، ایجاد ظرفیت رهبری محلی، افزایش سرملیه اجتماعی، تقویت شایستگی جامعه و ارلئه تجارب داوطلبانه انعطاف‌پذیر و معنی دارتر که این امکان را می‌دهد جامعه به‌طور گسترده در هر دو پیامد‌بازایی و کاهش خطر، مشارکت کند فهمید. در پژوهشی دیگر، کبیر و همکاران^۱ (۲۰۱۸) در پژوهشی با عنوان "ارزیابی تاب‌آوری در برابر بلایای شهری در بنگلادش، با استفاده از شاخص تاب‌آوری بلایای شهری (UDRI)^۲ نشان دادند که خدمات شهری (برق، آب و سیستم زهکشی)، دسترسی به جاده‌ها، مسکن و کاربری اراضی، امکانات بهداشتی، سرملیه اجتماعی، دانش و آهادگی جامعه در مورد بلایا، کاهش آن و شرایط محیطی، هرکدام دارای نقش مهمی هستند. در پژوهشی دیگر، کولپند و همکاران^۳ (۲۰۲۰) چالش‌ها و فرصت‌ها برای اندازه‌گیری تاب‌آوری اجتماعی را موردسنجش قرار می‌دهند و بیان می‌کنند که در ویژگی‌های تاب‌آوری اجتماعی باید ویژگی‌های یک جامعه و ویژگی‌های افراد در نظر گرفته شود. علاوه بر این، ساجا و همکاران^۴ (۲۰۲۱) در پژوهشی با عنوان "ارزیابی تاب‌آوری اجتماعی در مدیریت بحران" معیارهای موجود از شاخص‌های تاب‌آوری اجتماعی را مشکل‌ساز می‌دانند؛ چراکه ماهیت چندوجهی و پویا شاخص‌ها در نظر گرفته نمی‌شود. به همین خاطر مجموعه‌ای از جایگزین‌های بالقوه را برای شاخص‌های تاب‌آوری اجتماعی را که با استفاده از مصاحبه با کارشناسان و سیاست‌گذاران بلایا استخراج شده‌اند (دسترسی به امکانات حمل‌ونقل، اعتماد اجتماعی، درس گرفتن از بلایای گذشته، مشارکت/برابری برای همه‌ی افراد، هنجارهای فرهنگی/مذهبی) بیان می‌کنند.

پس از مطالعه پژوهش‌های مرتبط، مشخص گردید علی‌رغم توجه بسیاری از مطالعات پیشین بر مقوله‌ی تاب‌آوری اجتماعی، تا کنون بر نقش ویژه‌ی سازمان‌های مردم‌نهاد فعال، در رویارویی با بحران‌های طبیعی پژوهشی صورت نگرفته؛ همچنین ظرفیت سازمان‌های غیردولتی فعال در جریان سیلاب ویرانگر فروردین ۱۳۹۸ شهرستان پلدختر موردبررسی قرار نگرفته است. لذا این مطالعه با هدف بررسی نقش سازمان‌های مردم‌نهاد در تاب‌آوری شهر سیل‌زده پلدختر با روش pls و در فاصله‌ی سال‌های ۱۳۹۹ تا ۱۴۰۰ انجام شده است. در انتها شاخص‌های تاب‌آوری اجتماعی و سازمان‌های مردم‌نهاد موردنیاز با کمک پیشینه پژوهش استخراج شد.

جدول ۱- شاخص‌های تاب‌آوری اجتماعی

شاخص‌های تاب‌آوری اجتماعی	پژوهشگران
عقاید و مذهب، سرمایه اجتماعی، امنیت اجتماعی، جمعیت، جنسیت، توزیع و نرخ رشد جمعیت، قومیت، نژاد و زبان، حس تعلق، هویت اجتماعی، ساختار خانواده، سن، آداب‌ورسوم، مهاجرت، مشارکت‌پذیری، درس‌پذیری از تجارب	فرزاد بهتاش و همکاران، ۱۳۹۲
ارتقای کیفی محیط، هویت، انعطاف‌پذیری، همه‌شمولی، فضاهای آموزش‌دهنده، تعاملات اجتماعی در طراحی محلات	پرتوی و همکاران، ۱۳۹۵

1 Kabir et al

2 Urban Disaster Resilience Index

3 Copeland et al

4 Saja et al

شاخص‌های تاب‌آوری اجتماعی	پژوهشگران
تعداد مراکز مذهبی-تاریخی، مراکز بهداشتی-درمانی، رضایت از دسترسی به حمل‌ونقل عمومی، خدمات اینترنتی، امنیت بالا، تعداد مهاجر، آموزش شهروندی، کمترین درصد بیکاری، رفتار اجتماعی مثبت	دلاکه و همکاران، ۱۳۹۶
توانایی مواجهه با تغییرات و خطرات، سازگاری، آموزش و یادگیری، ارتقا قدرت سازماندهی، اطلاع‌رسانی عمومی، همبستگی اجتماعی، مشارکت اجتماعی، مدیریت واکنش‌های اضطراری	سام آرام و منصوری، ۱۳۹۶
مشارکت مردم، اعتماد، انسجام شهروندان، توانمندسازی افراد، مهارت، دانش و آگاهی	عبداله‌زاده ملکی و همکاران، ۱۳۹۶
توانایی به‌منظور مقابله، ظرفیت یادگیری از تجارب گذشته، ظرفیت انطباق، رفاه فردی، قدرت اجتماعی (ظرفیت دگرگون شونده)	بسطامی نیا و همکاران، ۱۳۹۷
امنیت اجتماعی، افزایش و ارتقای آگاهی و دانش از طریق آموزش، تعلق و همبستگی اجتماعی، مشارکت اجتماعی، سرمایه اجتماعی، باورها و اعتقادات دینی، حمایت اجتماعی	منوریان و همکاران، ۱۳۹۷
میزان آگاهی از افراد از نظر سبیل، میزان مشارکت مردم در هنگام بحران، میزان مهارت مردم و مسئولان در هنگام بحران، میزان تجربه‌آموزی از تجارب دیگر شهرها در هنگام خطر سیلاب، آمادگی و آموزش لازم در برابر خط سیلاب	غضنفرپور و همکاران، ۱۳۹۸
آموزش آمادگی از خطر، درک خطر، حس اجتماعی، نگرش‌ها و اعتقادات شخصی، اعتماد به مسئولین، تجربیات پیشین، شبکه‌های اجتماعی، سطح تحصیلات و ویژگی‌های جمعیتی	آلشیری و همکاران ^۱ 2015
اعتماد، مدیریت، سرمایه اجتماعی، پیوستگی اجتماعی، تقسیم کار و همکاری، مشارکت اجتماعی، ارزش‌ها و نگرش‌ها و هنجارهای حاضر و ارتباطات و اطلاعات و وابستگی به منابع	مگیره و هنگ ^۲ ، 2007
مشخصات جمعیتی، آسیب‌های اجتماعی، سرمایه اجتماعی (مشارکت، آگاهی، اعتماد، یکپارچگی)، باورها و ارزش‌های دینی، توانایی جوامع محلی (احساس تعلق، همدردی و نوع‌دوستی)، منابع و مهارت‌ها، نابرابری اجتماعی، امنیت اجتماعی، دارایی‌های انسانی (سلامت عمومی) و آگاهی و آموزش	شاه‌پری ثانی و همکاران ^۳ ، ۲۰۲۲

منبع: مطالعات نگارندگان

جدول ۲- شاخص‌های سازمان مردم‌نهاد

شاخص‌های سازمان‌های مردم‌نهاد	پژوهشگران
ابتکار عمل، پاسخگویی سریع به نیازهای محلی، دسترسی آسان به گروه‌های فقیر و آسیب‌پذیر، آگاهی از روش زندگی، نگرش‌ها، امکانات، ارتقای توانمندسازی مردم، آموزش، سهولت دسترسی به خدمات اجتماعی، حفظ محیط‌زیست، تغییر سیاست‌ها و منابع، کاهش تبعیض جنسیتی، تغییر رفتار به دلیل استفاده از رویکردهای ابتکاری و متنوع، کاهش جرم، افزایش سرمایه اجتماعی از طریق ارتقای مشارکت (ارتقای ارتباط و اعتماد)، درمان، پیشگیری	دماری و همکاران، ۱۳۹۳
اعتماد، روابط متقابل، مشارکت، اخلاق، آگاهی عمومی، مسئولیت اجتماعی، ارزش‌ها، مقررات رفتاری، هنجارها، جو و فضا، دین، قانون مداری، مشارکت سیاسی، آموزش، موجب بروز خلاقیت و نوآوری، سرمایه اجتماعی	همتی نژاد و همکاران، ۱۳۹۷

1 Alshehri et al

2 Maguire & hang

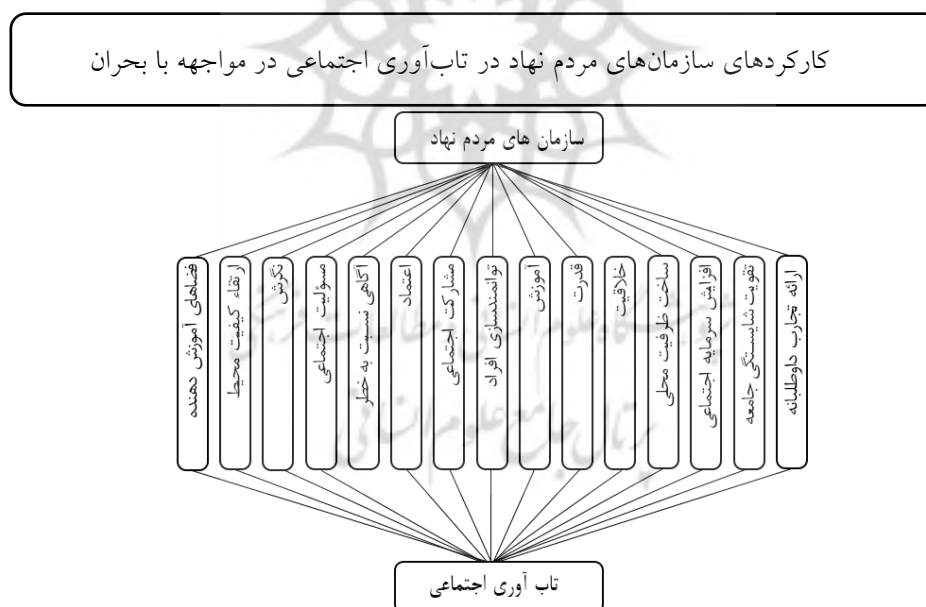
3 Shahpari Sani

شاخص‌های سازمان‌های مردم‌نهاد	پژوهشگران
فراگیری و عدم تبعیض، مشارکت، دسترسی به سازمان، پاسخگو بودن نسبت به گروه‌های آسیب‌پذیر و ایجاد حس مشارکت در مردم، نفوذ و اثرگذاری	مهاجرانی (۲۰۰۳) به نقل از افضلی و همکاران (۱۳۹۷)
ابنکار عمل، پاسخگویی سریع به نیازهای محلی، دسترسی آسان به گروه‌های فقیر و آسیب‌پذیر، آگاهی از روش زندگی، نگرش‌ها و امکانات	نمازی (۲۰۰۶) به نقل از افضلی و همکاران (۱۳۹۷)
پیشگیری، کاهش آسیب اجتماعی، حمایت اجتماعی، اشتغال‌زایی، درمان، توانمندسازی، آموزش و فرهنگی	افضلی و همکاران (۱۳۹۷)

منبع: مطالعات نگارندگان

مدل مفهومی پژوهش

در این بخش با جمع‌بندی نظریات دانشمندان از شاخص‌های تاب‌آوری اجتماعی و حیثی عمل سازمان‌های مردم‌نهاد به ارائه مدل مفهومی پژوهش می‌پردازیم:

شکل ۱- مدل مفهومی پژوهش

منبع: مطالعات نگارندگان

۲- مواد و روش

مقاله حاضر از نظر روش توصیفی-تحلیلی و از نظر هدف کاربردی است. از این‌رو در ابتدا با مطالعات اسنادی و کتابخانه‌ای، اطلاعات مربوط به پیشینه و مبانی نظری پژوهش جمع‌آوری شده است، سپس مؤلفه‌ها و شاخص‌های تاب‌آوری اجتماعی استخراج گردیده و در نهایت با توجه به شناخت صورت گرفته قلمرو مشترک سازمان‌های مردم‌نهاد با شاخص‌های تاب‌آوری اجتماعی از آن نتیجه‌گیری شده است. جامعه آماری در این پژوهش دو گروه خبرگان شهرسازی و سازمان‌های مردم‌نهاد می‌باشند. در نهایت برای گردآوری اطلاعات از روش میدانی استفاده شده است.

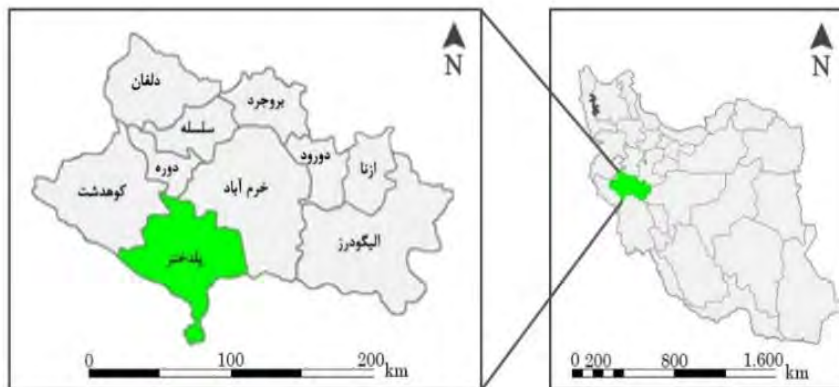
برای محاسبه حجم نمونه در مدل ساختاری تفسیری (با استفاده از روش حداقل مربعات جزئی PLS) باید جامعه آماری مشخص شود؛ زیرا در روش PLS به‌عنوان نسل دوم مدل یابی معادلات ساختاری، توانایی کار با تعداد کم داده‌ها را دارد (شفیعی و دیگران، ۱۴۰۰: ۱۳۲). جامعه آماری این مدل را خبرگان و افراد مرتبط با حوزه مورد مطالعه تشکیل می‌دهند. در این روش پاسخ‌های افراد از حجم نمونه اهمیت بیشتری دارد.

زیرا دخالت افراد غیرمرتبط و یا عدم استفاده از افراد خبره و کاردان باعث تقلیل کارایی مدل می‌گردد. به همین دلیل حجم نمونه این پژوهش عبارت است از کارشناسان مرتبط و افراد فعال در سازمان‌های مردم‌نهاد که در رابطه با معیارهای مورد نظر با تجربه و صاحب نظر بودند. در برخی منابع حجم نمونه قابل قبول در این مدل را بین ۱۰-۲۵ نفر ذکر کرده‌اند؛ همچنین استفاده از روش‌های در دسترس، هدفمند و یا گلوله برفی استفاده را برای این مدل مناسب دانسته‌اند (حیبی و عدن و، ۱۳۹۶: ۵۰)؛ بنابراین در این پژوهش، برای حصول به نتایج دقیق‌تر، پرسشنامه پژوهش بین ۴۹ نفر از خبرگان شهرسازی و سازمان‌های مردم‌نهاد فعال در سیل پلدختر به روش نمونه‌گیری در دسترس تکمیل شده است. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم‌افزارهای SPSS برای آزمون t دو نمونه‌ای مستقل و PLS برای سنجش مدل پژوهش استفاده شده است.

۲-۱- موقعیت منطقه مورد مطالعه

استان لرستان در قسمت غربی ایران قرار دارد. شهرستان پلدختر، در موقعیت جغرافیایی ۳۳°۳۳' شمالی ۶۰°۲۵' ۴۸ شرقی، در ۱۰۰ کیلومتری جنوب خرم‌آباد و مرز بین استان‌های لرستان، خوزستان و ایلام قرار دارد. طبق سرشماری سال ۱۳۹۵ جمعیت شهرستان، ۷۷۶۴ نفر است (بذر افشان و همکاران، ۱۳۹۷). شهرستان پلدختر به لحاظ قرارگیری در خروجی حوضه آبریز کرخه در استان و حجم بالای خسارات وارده از گذشته تا کنون، به‌عنوان اولین شهرستان سیل‌خیز استان و شهرستان خرم‌آباد در مرتبه دوم سیل‌خیزی قرار دارد و همین‌طور میانگین آورد سالانه رودخانه کشکان در حدود ۱/۵ میلیارد مترمکعب در سال است ولی حجم سیلابی ناشی از این بارش که از رودخانه پلدختر گذشته است، ۳۳ درصد بیشتر از مقدار آبی است که به‌طور میانگین در طول یکسال از آن عبور

می‌نماید. بر اساس آمار ایستگاه‌های هیدرومتری، دبی سیلابی رودخانه کشکان در ورودی شهرستان پلدختر بیش از ۶۰۰۰ مترمکعب در ثانیه بوده است. (گزارش ملی سیلاب‌ها، ۱۳۹۸)

شکل ۲- موقعیت شهرستان پلدختر

(سازمان آب منطقه‌ای استان لرستان)

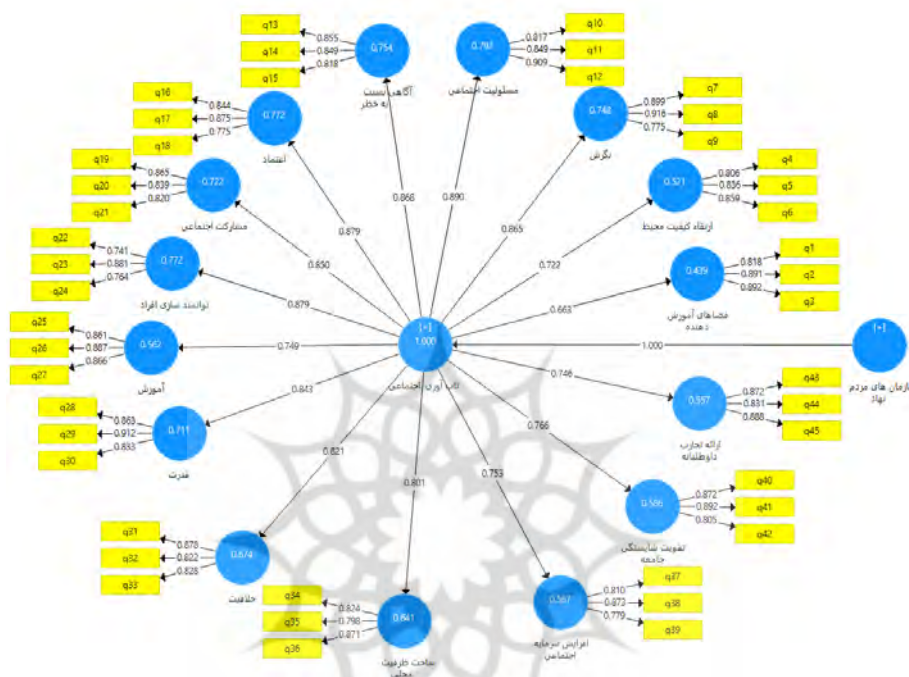
شکل ۳- محدوده بستر با دوره بازگشت ۲۵ ساله (خط آبی) و پهنه وقوع سیلاب (ناحیه قرمز) در شهرستان

پلدختر (عکس هوایی)

(گزارش ملی سیلاب‌ها، ۱۳۹۸)

۳- نتایج و بحث

با توجه به مدل شکل ۱، بار عاملی هر یک از گویه، بیش از ۰/۴ می‌باشد که نشان دهنده اعتبار پرسشنامه می‌باشد و از میان متغیرها، تأثیر مسئولیت اجتماعی (۰/۸۹۰) و فضاهای آموزش دهنده (۰/۶۶۳) به ترتیب بیشترین و کمترین تأثیر را بر تاب‌آوری اجتماعی دارند.

شکل ۴- مدل ساختاری ضریب تأثیر

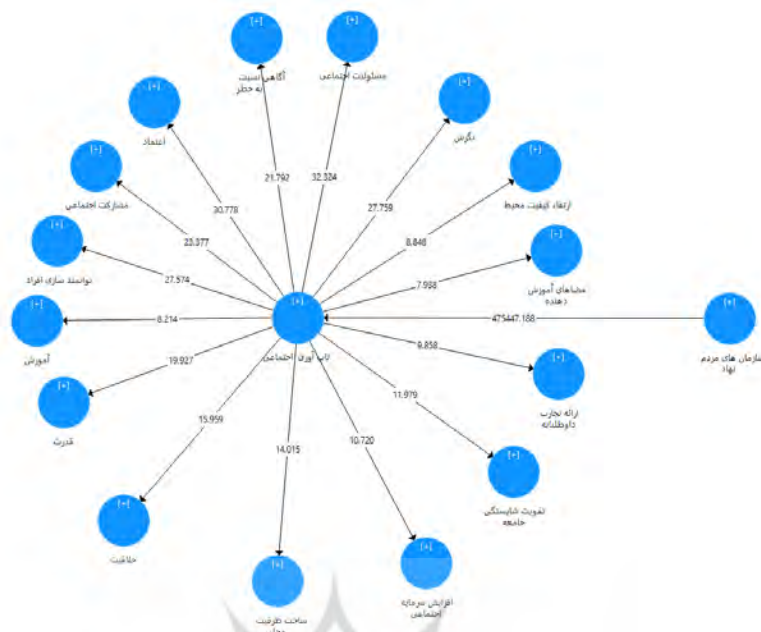
جدول ۳- آلفای کرونباخ، پایایی و واریانس

متغیرها	ضریب آلفای کرونباخ Alpha>0/7	ضریب پایایی ترکیبی CR>0/7	میانگین واریانس استخراجی AVE>0/7	آماره R ²	آماره Q2
فضاهای آموزش دهنده	۰/۸۴۱	۰/۹۰۱	۰/۷۵۳	۰/۴۳۹	۰/۲۹۵
ارتقاء کیفیت محیط	۰/۷۸۰	۰/۸۷۲	۰/۶۹۵	۰/۵۲۱	۰/۳۴۳
انگیزه	۰/۸۳۱	۰/۸۹۹	۰/۷۴۹	۰/۷۴۸	۰/۵۴۶
مسئولیت اجتماعی	۰/۸۲۲	۰/۸۹۴	۰/۸۳۸	۰/۷۹۲	۰/۵۷۹
آگاهی نسبت به خطر	۰/۷۹۳	۰/۸۷۸	۰/۷۰۷	۰/۷۵۴	۰/۵۱۰
اعتماد	۰/۷۷۷	۰/۸۷۱	۰/۶۹۳	۰/۷۷۲	۰/۵۲۳
مشارکت اجتماعی	۰/۷۹۴	۰/۸۷۹	۰/۷۰۸	۰/۷۲۲	۰/۴۹۸
توانمندسازی افراد	۰/۷۱۳	۰/۸۳۹	۰/۶۳۷	۰/۷۷۲	۰/۴۷۱

متغیرها	ضریب آلفای کرونباخ Alpha>0/7	ضریب پایایی ترکیبی CR>0/7	میانگین واریانس استخراجی AVE>0/7	آماره R^2	آماره Q^2
آموزش	۰/۸۴۱	۰/۹۰۴	۰/۷۵۹	۰/۵۶۲	۰/۴۱۳
قدرت	۰/۸۳۹	۰/۹۰۳	۰/۷۵۷	۰/۷۱۱	۰/۵۲۲
خلاقیت	۰/۸۹۷	۰/۸۸۱	۰/۷۱۱	۰/۶۷۴	۰/۴۶۵
ساخت ظرفیت محلی	۰/۸۷۷	۰/۸۷۰	۰/۶۹۲	۰/۶۴۱	۰/۴۳۵
افزایش سرمایه اجتماعی	۰/۷۵۹	۰/۸۶۱	۰/۶۷۵	۰/۵۶۷	۰/۳۶۲
تقویت شایستگی جامعه	۰/۸۱۸	۰/۸۹۲	۰/۸۳۵	۰/۵۸۶	۰/۴۱۵
ارائه تجارب داوطلبانه	۰/۸۳۰	۰/۸۹۹	۰/۸۴۷	۰/۵۵۷	۰/۳۹۶
تاب‌آوری اجتماعی	۰/۹۷۳	۰/۹۷۵	۰/۶۴۱	۱	۰/۴۴۵
سازمان‌های مردم‌نهاد	۰/۹۷۳	۰/۹۷۵	۱	-	-

با توجه به اینکه مقادیر آلفای کرونباخ، ضریب پایایی و میانگین واریانس در بازه قابل قبول قرار گرفته‌اند، بنابراین وضعیت مدل از این نظر تأیید می‌شود. در آماره R^2 و Q^2 توان متغیرهای وابسته در پیش‌بینی تاب‌آوری اجتماعی سنجیده می‌شود که نشان می‌دهد مسئولیت اجتماعی بیشترین توان را در پیش‌بینی تاب‌آوری اجتماعی دارد. سپس در روایی همگرا به روش فورنل و لارکر، یک مؤلفه در مقایسه با سایر مؤلفه‌ها، باید امتیاز بیشتری داشته باشد تا بتوان بیان کرد که مؤلفه موردنظر روایی همگرایی بالایی دارد؛ بنابراین با توجه به **جدول ۲**، همه‌ی متغیرهای ضریب قابل قبولی دارند.

در روایی واگرا به روش بارهای عاملی متقابل؛ طبق نتایج حاصل از **جدول ۳** میزان همبستگی سؤال‌های یک متغیر با متغیرهای دیگر را بررسی می‌کند که با اعداد رنگی نمایش داده شده است؛ که از میان همبستگی سؤال‌ها با متغیر خود بیشتر از سایر مؤلفه‌ها می‌باشد، که این نشان دهنده‌ی روایی واگرایی مناسب مدل است.

شکل ۵- مقادیر آماری T

بر اساس ضرایب آماری T سطح خطای نتایج سنجیده می‌شود که در مدل بیشتر از قدر مطلق ۱/۶۹، بدین نشان می‌باشد که این مدل با ۹۵ درصد اطمینان، روابط معناداری دارد؛ و در جدول ۴ ضرایب تأثیر بیان شده‌اند که بیشترین و کمترین تأثیر بر تاب‌آوری اجتماعی متعلق به فضاهای آموزش‌دهنده و مسئولیت اجتماعی می‌باشد.

$$GOF = \sqrt{Communalities \times R^2}$$

در نهایت برای اعتبار سنجی مدل از معیار GOF استفاده شد. این شاخص عددی بین بازه صفر تا یک است که هرچه به ۰/۳۶ نزدیک‌تر باشد بیانگر اعتبار و کیفیت بالاتر مدل است؛ که برای این پژوهش مقدار GOF برابر با ۰/۶۹۱ به دست آمد که بیانگر اعتبار و کیفیت بالای مدل می‌باشد.

جدول ۴- آزمون T و گویه‌ها تاب‌آوری اجتماعی و سازمان‌های مردم‌نهاد

آگاهی نسبت به خطر	ظرفیت ساخت محلی	توانمندسازی افراد	ارتقاء کیفیت محیط	فضاهای آموزش‌دهنده	مسئولیت اجتماعی	مشارکت اجتماعی	ارائه تجارب داوطلبانه
۰/۸۶۸	۰/۸۰۱	۰/۸۷۹	۰/۷۲۲	۰/۶۶۳	۰/۸۹۰	۰/۸۵۰	۰/۷۴۶
افزایش سرمایه اجتماعی	تقویت شایستگی اجتماعی	آموزش	اعتماد	خلافت	قدرت	نگرش	
۰/۷۵۳	۰/۷۶۶	۰/۷۴۹	۰/۸۷۹	۰/۸۲۱	۰/۸۴۳	۰/۸۶۵	

در جدول ۵ نتایج آزمون T دو نمونه‌ای در دو گروه خبرگان مسائل شهری و سازمان‌های مردم‌نهاد، نشان می‌دهد گویه‌های همه‌ی ابعاد در سطح مطلوب ($p < 0/05$) قرار گرفته‌اند. ساخت ظرفیت محلی هم در سطح مطلوبی قرار دارد ($p < 0/05$) ولی گویه ی q34 در سطح نامطلوب ($p < 0/05$) قرار دارد ولی در کران بالا و پایین تفاوتی در میانگین دو گروه وجود ندارد. در انتها فرضیه‌ی پژوهش که وجود تفاوت در پاسخگویی در دو گروه جامعه‌ی آماری پژوهش را بیان می‌کرد رد شد؛ چراکه واریانس دو گروه با هم برابر است و تفاوتی در پاسخ دو گروه به متغیرها نشان داده نشده است. در نتیجه پاسخ دو جامعه‌ی آماری خبرگان شهرسازی و سازمان‌های مردم‌نهاد در سنجش نقش سازمان‌های مردم‌نهاد در افزایش تاب‌آوری اجتماعی پس از بحران سیل یکسان نشان داده شده است.

جدول ۵- تفاوت میانگین، آزمون T و سطح معناداری

ابعاد	گویه ها	تفاوت میانگین	T	معناداری	مقادیر فاصله در سطح ۹۵ درصد	
					کران بالا	کران پایین
فضاهای آموزش‌دهنده	q1	-۰/۲۲۳	-۰/۵۹۱	۰/۶۷۷	-۰/۹۸۰	۰/۵۳۵
	q2	-۰/۱۵۵	-۰/۴۳۸	۰/۷۶۰	-۰/۸۶۵	۰/۵۵۶
	q3	۰/۰۹۰	۰/۲۷۵	۰/۷۳۳	-۰/۵۷۱	۰/۷۵۲
ارتقاء کیفیت محیط	q4	-۰/۲۳۸	-۰/۶۸۷	۰/۱۲۰	-۰/۹۳۶	۰/۴۶۰
	q5	۰/۳۰۸	۰/۸۵۱	۰/۳۳۲	-۰/۴۲۱	۱/۰۳۶
	q6	۰/۱۶۲	۰/۵۴۰	۰/۹۳۰	-۰/۴۴۲	۰/۷۶۵
نگرش	q7	۰/۰۷۸	۰/۲۵۱	۰/۹۴۳	-۰/۵۵۰	۰/۷۰۷
	q8	۰/۴۳۳	۱/۳۳۴	۱/۰۰۰	-۰/۲۲۰	۱/۰۸۶
	q9	-۰/۲۱۲	-۰/۷۳۹	۰/۱۲۸	-۰/۷۹۰	۰/۳۶۵
مسئولیت اجتماعی	q10	۰/۵۶۳	۱/۷۵۰	۰/۳۷۸	-۰/۰۸۵	۱/۲۱۲
	q11	-۰/۲۱۲	-۰/۶۸۲	۰/۹۱۵	-۰/۸۳۹	۰/۴۱۴
	q12	۰/۱۴۸	۰/۴۹۵	۰/۷۴۶	-۰/۴۵۴	۰/۷۴۹
آگاهی نسبت به خطر	q13	۰/۳۲۳	۰/۹۶۵	۰/۵۹۱	-۰/۳۵۱	۰/۹۹۸
	q14	-۰/۰۲۱	-۰/۰۶۶	۰/۴۶۷	-۰/۶۶۲	۰/۶۲۰
	q15	۰/۰۳۰	۰/۰۸۷	۰/۵۰۰	-۰/۶۵۳	۰/۰۷۱۲
اعتماد	q16	۰/۴۸۹	۱/۸۱۱	۰/۹۳۲	-۰/۰۵۴	۱/۰۳۲
	q17	۰/۲۷۵	۰/۸۵۴	۰/۶۷۷	-۰/۳۷۳	۰/۹۲۲
	q18	۰/۲۷۱	۰/۹۸۱	۰/۴۰۴	-۰/۲۸۵	۰/۸۲۸
مشارکت اجتماعی	q19	۰/۴۱۶	۱/۵۰۷	۰/۹۲۲	-۰/۱۳۹	۰/۹۷۱
	q20	۰/۲۱۷	۰/۷۵۳	۰/۶۵۴	-۰/۳۶۴	۰/۷۹۸
	q21	۰/۰۸۰	۰/۲۶۱	۰/۳۴۴	-۰/۵۳۷	۰/۶۹۷
توانمندسازی افراد	q22	۰/۱۴۶	۰/۴۷۲	۰/۱۱۰	-۰/۴۷۷	۰/۷۶۹
	q23	۰/۳۳۷	۱/۱۶۱	۰/۴۳۴	-۰/۲۴۸	۰/۹۲۲
	q24	۰/۳۲۹	۱/۰۲۶	۰/۴۳۴	-۰/۳۱۶	۰/۹۷۳
	q25	۰/۰۱۷	۰/۰۵۰	۰/۴۰۱	-۰/۶۷۹	۰/۷۱۴

ابعاد	گویه‌ها	تفاوت میانگین	T	معناداری	مقادیر فاصله در سطح ۹۵ درصد	
					کران پایین	کران بالا
آموزش	q26	۰/۲۰۰	۰/۶۰۶	۰/۶۰۳	-۰/۴۶۴	۰/۸۶۴
	۱q27	۰/۳۸۳	۱/۲۲۳	۰/۸۰۶	-۰/۲۴۷	۱/۰۱۲
قدرت	q28	۰/۱۰۰	۰/۳۰۰	۰/۱۸۷	-۰/۵۷۰	۰/۷۶۹
	q29	۰/۱۵۱	۰/۴۷۴	۰/۹۵۸	-۰/۴۹۱	۰/۷۹۳
	q30	۰/۴۴۲	۱/۴۴۴	۰/۱۷۶	-۰/۱۷۴	۱/۰۵۸
خلاقیت	q31	۰/۴۷۷	۱/۵۶۳	۰/۷۴۳	-۰/۱۳۷	۱/۰۹۰
	q32	۰/۵۱۰	۱/۷۵۷	۰/۰۹۴	-۰/۰۷۴	۱/۰۹۳
	q33	۰/۴۵۹	۱/۵۶۴	۰/۲۰۴	-۰/۱۳۲	۱/۰۵۰
ساخت ظرفیت محلی	q34	۰/۲۳۱	۰/۷۶۲	۰/۰۲۷	-۰/۳۸۰	۰/۸۴۳
	q35	۰/۰۱۷	۰/۰۵۳	۰/۱۴۹	-۰/۶۴۶	۱/۶۸۱
افزایش سرمایه اجتماعی	q36	۰/۳۱۸	۰/۹۸۹	۰/۴۳۰	-۰/۳۳۰	۰/۹۶۶
	q37	۰/۳۵۱	۱/۲۹۷	۰/۰۹۸	-۰/۱۹۴	۰/۸۹۷
	q38	۰/۴۸۷	۱/۳۶۸	۰/۶۳۱	-۰/۲۳۰	۱/۲۰۳
تقویت شایستگی جامعه	q39	۰/۸۳۱	۲/۴۴۶	۰/۶۲۱	۰/۱۴۷	۱/۵۱۵
	q40	۰/۵۰۴	۱/۳۵۰	۰/۷۸۰	-۰/۲۴۷	۱/۲۵۶
ارائه تجارب داوطلبانه	q41	۰/۹۹۱	۲/۷۳۵	۰/۵۰۱	۰/۲۶۱	۱/۷۲۲
	q42	۰/۰۴۳	۰/۱۷۸	۰/۶۸۴	-۰/۴۴۹	۰/۵۳۶
ارائه تجارب داوطلبانه	q43	۰/۶۳۳	۲/۰۴۴	۰/۸۷۹	۰/۰۱۰	۱/۲۵۷
	q44	۰/۳۹۱	۱/۱۱۸	۰/۱۴۷	-۰/۳۱۳	۱/۱۰۱
	q45	-۰/۰۴۲	-۰/۱۲۶	۰/۵۳۱	-۰/۷۰۹	۰/۶۲۶

۴- جمع‌بندی

سازمان‌های مردم‌نهاد در بحران‌های طبیعی، نقش بسیار مهمی را ایفا می‌کنند ولی این موضوع که این سازمان‌ها، تا چه حد می‌توانند در راستای ارتقای تاب‌آوری اجتماعی مؤثر باشند، در این پژوهش مورد توجه بوده است. پژوهش‌های پیشین نقش سازمان‌های مردم‌نهاد در ساخت جامعه تاب‌آور را از طریق اقداماتی مانند تقسیم مسئولیت اجتماعی، افزایش آگاهی عمومی، افزایش سرمایه اجتماعی، تقویت شایستگی جامعه و غیره اشاره کرده‌اند. مدل مورد نظر پژوهش از نظر آلفای کرونباخ، ضریب پلایایی و میانگین واریانس در بازه مورد قبول قرار گرفته است. از نظر روایی همگرایی بالایی برخوردار است و در نهایت در آماره‌ی T مدل با ۹۵ درصد اطمینان دارای روابط معناداری می‌باشد. نتایج این پژوهش ضمن تصدیق پژوهش‌های پیشین، مؤلفه‌های مسئولیت اجتماعی (۰/۸۹۰)، اعتماد (۰/۸۷۹)، توانمندسازی افراد (۰/۸۷۹) بیشترین و فضاهای آموزش‌دهنده (۰/۶۶۳)، ارتقاء کیفیت محیط (۰/۷۲۲) و ارائه تجارب داوطلبانه (۰/۷۴۶)، کمترین امتیاز را در مواجهه با تاب‌آوری به دست آورده‌اند. نتایج این

پژوهش نشان داد که سازمان‌های مردم‌نهاد با ایجاد و بهبود فضاهای آموزش‌دهنده، ارتقاء کیفیت محیط و ارائه تجارب داوطلبانه می‌توانند در افزایش تاب‌آوری اجتماعی مردم، مؤثر باشند؛ و در مواجهه و امدادسانی بحران، این ارکان در اولویت بالاتری قرار گیرد. چراکه افزایش فضاهای آموزشی می‌تواند به ارتقاء سایر مؤلفه‌ها مانند کیفیت محیط، بستری برای ارائه تجارب، سرمایه اجتماعی و شایستگی اجتماعی بیانجامد. علاوه بر این نتایج حاصل از آزمون t نشان داد ابعاد موردنظر پژوهش در سطح مطلوبی ($p < 0/05$) قرار دارند و تفاوتی در پاسخ دو جامعه آماری پژوهش که شامل خبرگان مسائل شهری و سازمان‌های مردم‌نهاد بود یافت نشد.

نتایج این پژوهش در راستای پژوهش‌های پیشین عمل کرده است. باین‌وجود لازم به ذکر است **پرتویی و همکاران (۱۳۹۵)** در نتایج پژوهش خود علاوه بر ارتقای فضاهای آموزش‌دهنده، به ارتقای هویت، انعطاف‌پذیری، همه‌شمولی و تعاملات اجتماعی در طراحی محلات، جهت ارتقای تاب‌آوری اجتماعی اشاره کردند. یا حتی در نتایج پژوهش **بسطامی نیا و همکاران (۱۳۹۷)** به‌ضرورت توجه به تاب‌آوری اجتماعی در جهت ایجاد نهادهایی که رفاه فردی و نیروی اجتماعی پایدار در بحران‌های حال و آینده را پرورش دهند، اشاره شد. علاوه بر این، می‌توان با افزایش کیفیت محیط که از نتایج این مطالعه حاصل شده است، کمبود حس تعلق مکانی که در پژوهش **رضویان و همکاران (۱۳۹۶)** به‌عنوان مهم‌ترین عامل در وضعیت نابسامان تاب‌آوری اجتماعی در مواجهه با سوانح شناسایی شده بود هم پاسخ داده شود؛ و در انتها همان‌طوری که **فیت پاتریک و مولی (۲۰۱۴)** اشاره کردند، این امکان را ایجاد می‌کند تا سمن‌ها در هر دو پیامد بازیابی و کاهش خطر در جهت ساخت جامعه‌ی پایدار تاب آور مؤثر عمل کنند.

با توجه به نتایج حاصل از پژوهش‌هایی در این زمینه به‌منظور بازیابی و کاهش خطر و برای افزایش تاب‌آوری اجتماعی بهتر است موارد زیر در نظر گرفته شوند؛

- استفاده از تجارب سازمان‌های مردم‌نهاد در مواجهه با بحران
- افزایش توانایی مردم به‌منظور مواجهه با بحران به کمک آموزش‌های عمومی
- افزایش گستره‌ی عمل سمن‌ها به‌منظور مقابله و غلبه با چالش‌های ناشی از بحران
- افزایش دامنه اختیارات سازمان‌های مردم‌نهاد به‌منظور کمک‌رسانی در بحران
- افزایش ظرفیت و توانایی سمن‌ها برای استفاده از تجارب گذشته
- اختصاص دادن بودجه‌ای به‌منظور ارتقای مهارت کارآمدی اعضای سمن‌ها در مواجهه با بحران
- تقویت نقش رسانه‌ها در گسترش آگاهی‌رسانی به مردم در مواجهه با بحران
- توجه به نقش توسعه فناوری و اطلاعات در کاهش بلاای طبیعی
- افزایش هماهنگی بین سازمان‌ها و نهادهای رسمی برای همکاری در شرایط بحران
- به رسمیت شناختن سمن‌ها توسط رسانه‌های اجتماعی

- ایجاد ظرفیت‌های رهبری در سمن‌ها، برای مدیریت و امدادسانی منظم در شرایط بحران

قدردانی و تشکر

با تشکر از سازمان‌های مردم‌نهادی که در فرایند این پژوهش کمک کردند از جمله؛ انجمن هنارس، آواخت، ستین، رافا، انجمن‌های دوستدار محیط‌زیست و منابع طبیعی پلدختر و انجمن مدافعان تالاب‌های پلدختر که نقش مهمی را در امدادسانی سیل پلدختر ایفا کردند.

کتابنامه

افضلی، رسول؛ ایرانخوان، احمد و حسن مؤمنی؛ ۱۳۹۷. بررسی نقش سمن‌ها در پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی، مورد مطالعه: شهر تهران. جغرافیا و روابط انسانی (۱) ۱. ۵۶۹-۵۹۲.

<https://dorl.net/dor/20.1001.1.26453851.1397.1.1.34.5>

بذر افشان، جواد؛ طولابی‌نژاد، مهرشاد؛ طولابی‌نژاد، میثم؛ ۱۳۹۷. تحلیل فضایی تفاوت تاب‌آوری در نواحی شهری و روستایی در برابر مخاطرات طبیعی (مورد مطالعه: شهرستان پلدختر). فصلنامه پژوهش‌های روستایی ۹(۱). ۱۱۶-۱۳۵.

<https://dorl.net/dor/20.1001.1.20087373.1397.9.1.8.3>

بسطامی‌نیا، امیر؛ رضائی، محمدرضا؛ سرائی، محمد حسین؛ ۱۳۹۷. تبیین و تحلیل تاب‌آوری اجتماعی برای مقابله با سوانح طبیعی. فصلنامه دانش پیشگیری و مدیریت بحران ۸(۳). ۲۰-۲۲۴.

<http://dorl.net/dor/20.1001.1.23225955.1397.8.3.3.9>

پرتوی، پروین؛ بهزادفر، مصطفی؛ شیرانی، زهرا؛ ۱۳۹۵. طراحی شهری و تاب‌آوری اجتماعی، بررسی موردی: محله جلفا اصفهان. فصلنامه دانشگاه هنر شماره ۱۷ (۹۵). ۹۹-۱۱۶.

<https://www.doi.org/10.30480/aup.2016.323>

حبیبی، آرش؛ عدن‌ور، مریم؛ ۱۳۹۶. مدل‌یابی معادلات ساختاری و تحلیل عاملی، تهران: انتشارات جهاد دانشگاهی، ویرایش ششم.

حسن‌خان، فائزه؛ ۱۳۹۷. طراحی شهری تاب‌آور در برابر سیل-مورد شهر تهران. پایان‌نامه منتشر نشده کارشناسی ارشد، دانشگاه شهید بهشتی، دانشکده معماری و شهرسازی، گروه طراحی و برنامه‌ریزی مجتمع زیستی رشته طراحی شهری.

https://centlibrary.sbu.ac.ir/faces/search/fulltext/fulltextFullView.jspx?_afPfm=10igr7x947#

دلاکه، حسن؛ ثمره محسن بیگی، حسین؛ شاه‌یوندی، احمد؛ ۱۳۹۶. سنجش میزان تاب‌آوری اجتماعی در مناطق شهری اصفهان. جامعه‌شناسی نهادهای اجتماعی، ۴(۹)، ۲۲۷-۲۵۲.

<https://doi.org/10.22080/ssi.2017.1565>

دماری، بهزاد؛ حیدرنیا، محمد علی؛ رهبری بناب، مریم؛ ۱۳۹۳. نقش و عملکرد سازمان‌های مردم‌نهاد در حفظ و ارتقای سلامت جامعه. پایش (۵) ۱۳. ۵۵۰-۵۴۱. <https://sid.ir/paper/23223/fa>

رازقی، نادر؛ لطفی خاچکی، بهنام؛ ۱۳۹۷. تحلیل جامعه‌شناختی چالش‌های بقا و پایداری سازمان‌های مردم‌نهاد فعال در حوزه آسیب‌های اجتماعی؛ با تأکید بر رابطه آن‌ها با دولت. جامعه‌شناسی نهادهای اجتماعی، ۵(۱۱)، ۹۷-۱۲۸.

<https://doi.org/10.22080/ssi.2018.1910>

رضویان، محمد تقی؛ توکلی نیا، جمیله؛ فرزاد بهتاش، محمدرضا و مصطفی خزایی؛ ۱۳۹۶. تحلیل و ارزیابی تاب‌آوری اجتماعی بافت فرسوده منطقه ۱۲ شهر تهران در مواجهه با سوانح طبیعی. مدیریت سرمایه اجتماعی (۴)، ۴-۱۱۲.

<https://sid.ir/paper/266926/fa>. ۵۹۵

سازمان آب منطقه‌ای استان لرستان. معرفی استان، <http://www.lsrw.ir/st/73>

سام آرام، عزت‌الله؛ منصوری، سمانه؛ ۱۳۹۶. تبیین و بررسی مفهوم تاب‌آوری اجتماعی و ارزیابی تحلیلی شاخص‌های اندازه‌گیری آن. فصلنامه برنامه ریزی رفاه و توسعه اجتماعی، ۸(۳۲)، ۱-۳۱.

<https://doi.org/10.22054/qjsd.2017.8424>

شفیعی، سلیمان؛ زارع، امین؛ بابلی، کوروش؛ ۱۴۰۰. طراحی فرایند مدیریت دانش دین بنیان با استفاده از مدل‌یابی معادلات ساختاری حداقل مربعات جزئی، دوفصلنامه علمی- ترویجی مدیریت دانش اسلامی، ۲(۵)، صص ۱۲۵-۱۵۹.

<https://doi.org/10.22081/jikm.2021.61582.1062>

عبداله‌زاده ملکی، شهرام، خانلو، نسیم، زیاری، کرامت‌الله، و شالی امینی، وحید؛ ۱۳۹۶. سنجش و ارزیابی تاب‌آوری اجتماعی جهت مقابله با بحران‌های طبیعی؛ مطالعه موردی: زلزله در محلات تاریخی شهر اردبیل. مدیریت شهری، ۱۶(۳) (پیاپی ۴۸)، ۲۶۳-۲۷۹.

<https://sid.ir/paper/92303/fa>

غضنفرپور، حسین؛ صداقت کیش، مرضیه؛ سلیمانی دامنه، مجتبی؛ صباحی گراغانی، یاسر؛ ۱۳۹۸. سنجش واکنش مدیران شهری در رویارویی با مخاطرات سیل با تأکید بر تاب‌آوری، مطالعه موردی شهر جیرفت. جغرافیا و پایداری محیط، شماره ۳۰، ۱۰۷-۱۲۷.

<https://doi.org/10.22126/ges.2019.1066>

فرزاد بهتاش، کی نژاد، محمدعلی؛ پیربابایی، محمدتقی و علی عسگری؛ ۱۳۹۲. ارزیابی و تحلیل ابعاد و مؤلفه‌های تاب‌آوری کلانشهر تبریز. نشریه هنرهای زیبا (۳)، ۱۸، ۴۲-۳۳.

<https://doi.org/10.22059/jfaup.2013.51316>

کیخا، زهرا؛ بذرافشان، جواد؛ قنبری، سیروس؛ کیخا، عالمه؛ ۱۳۹۹. تحلیل فضایی میزان برخورداری جامعه محلی از شاخص‌های اجتماعی مؤثر در تاب‌آوری در برابر مخاطرات محیطی نمونه مطالعاتی: روستاهای منطقه سیستان.

تحلیل فضایی مخاطرات محیطی (۷)، ۴، ۱۰۴-۸۹. <http://dx.doi.org/10.29252/jsaeh.7.4.28.89>

گزارش ملی سیلاب‌ها؛ ۱۳۹۸. گزارش نهایی، کارگروه زیرساخت‌ها.

<https://nfr.ut.ac.ir/file/download/page/1618667824-infrastructure-working-group.pdf>

منوریان، عباس؛ امیری، مجتبی؛ مهری‌کلی، سیمین؛ ۱۳۹۷. شناسایی مؤلفه‌های اثرگذار بر افزایش میزان تاب‌آوری اجتماعی محلات آسیب‌پذیر و دارای بافت فرسوده در مواجهه با حوادث طبیعی. فصلنامه مطالعات مدیریت شهری، ۱۰(۳۴)، ۲۶-۱۳.

https://ums.srbiau.ac.ir/article_13165_6a7a401254a5dd70d9f2738a8f812bd9.pdf

میراسدالهی شمسی سادات، متولی صدرالدین، جانبازقبادی غلامرضا؛ ۱۳۹۹. تحلیل تاب‌آوری سکونتگاه‌های شهری در برابر سیلاب با تأکید بر شاخص‌های اقتصادی و اجتماعی (مطالعه موردی: شهر گرگان). تحقیقات کاربردی علوم جغرافیایی (۵۹) ۲۰. ۱۵۵-۱۳۷.

<http://dorl.net/dor/20.1001.1.22287736.1399.20.59.11.8>

همتی نژاد، هادی؛ رنجبر، مقصود؛ عسگری، مهدی و سید وحید حسینی؛ ۱۳۹۷. بررسی نقش سازمان‌های غیردولتی در افزایش سرمایه اجتماعی و تأثیر آن بر توسعه در ایران (مورد مطالعه: استان قم). سپهر سیاست (۱۶) ۵. ۱۸۸-۱۶۳.

https://se.qom.iau.ir/article_543903_82eae52e220e78386151f8f5f32e8da7.pdf

- Alshehri, SA, Rezgui Y, Li H., 2015. Disaster community resilience assessment method: a consensus-based Delphi and AHP approach. *Nat Hazards* 78. 395-416.
<https://doi.org/10.1007/s11069-015-1719-5>
- Copeland, S., Comes, T., Bach, S., Nagenborg, M., Schulte, Y., & Doorn, N., 2020. Measuring social resilience: Trade-offs, challenges and opportunities for indicator models in transforming societies. *International Journal of Disaster Risk Reduction*, 51, 101799.
<https://doi.org/10.1016/j.ijdrr.2020.101799>
- Fitzpatrick; Tal, Molly; Julie. 2014. The role of NGOs in building sustainable community resilience: international journal of disaster resilience in the built environment environment vol.5no, Pp292-302. <http://dx.doi.org/10.1108/IJDRBE-01-2014-0008>
- Kabir, M. H., Sato, M., Habbiba, U., & Yousuf, T. B., 2018. Assessment of urban disaster resilience in Dhaka North City Corporation (DNCC), Bangladesh. *Procedia engineering*, 212, 1107-1114. <http://dx.doi.org/10.1016/j.proeng.2018.01.143>
- Maguire B & Hagan P., 2007. Disasters and communities: understanding social resilience. *Emergency Management*. 16-20.
<file:///C:/Users/negin/Downloads/MaguireHaganAJEMDisastersandCommunities2007.pdf>
- Saja, A. A., Teo, M., Goonetilleke, A., & Ziyath, A. M., 2021. Assessing social resilience in disaster management. *International Journal of Disaster Risk Reduction*, 52, 101957.
<http://dx.doi.org/10.1016/j.ijdrr.2020.101957>
- Shahpari Sani, D., Heidari, M. T., Tahmasebi Mogaddam, H., Nadizadeh Shorabeh, S., Yousefvand, S., Karpour, A., & Jokar Arsanjani, J., 2022. An Assessment of Social Resilience against Natural Hazards through Multi-Criteria Decision Making in Geographical Setting: A Case Study of Sarpol-e Zahab, Iran. *Sustainability*, 14(14), 8304.
<https://doi.org/10.3390/su14148304>